

Tror ansvariga att problemet försvinner för att specialsjukhus stängs?

I många år har Karl Grunewald hävdade att förståndshandikappade, dvs intellektuellt utvecklingsstörda, skall normalitetsprincipen gälla. Och det borde innebära att de förståndshandikappade kan ses som en grupp människor med ett normalt känsloliv – inom den mänskliga variationsramen – som skall ha samma förmåner och nackdelar som alla andra människor i det svenska samhället.

Det medför bland annat att förståndshandikappade kan/bör/skall dömas som andra människor i brottmål – och så fungerar rättssamhället sedan 1992. Tacka Karl Grunewald för det.

Min mening, som jag tror Karl Grunewald håller med om, är att man inte

skall utsätta förståndshandikappade för positiv särbehandling lika litet som negativ.

En positiv särbehandling kan också vara kränkande, eftersom den lätt kan uppfattas som nedlåtande om den inte är helt sann.

Men i Läkartidningen 1–2/99 utropar Grunewald: »Fredligare människor än utvecklingsstörda finns inte.»

Som § 7-läkare åt Rättsmedicinalverket vet jag att det inte stämmer. Det stämmer inte heller med min kännedom om Salberga sjukhus i dess nuvarande funktion. RMVs statistik på området motsäger också Grunewalds påstående.

Karl Grunewalds roll som förnyare och utvecklare av svensk omsorgsvård

är obestridlig! Men visst finns det frågetecken både från förr och nu.

Möjligheterna utnyttjades inte

Eftersom specialsjukhusen var så hemska, varför utnyttjade inte Socialstyrelsen, genom sin befälingsman Karl Grunewald, möjligheten till utveckling och förnyelse? Eller är det kanske så illa att ledande svenska socialmandariner verkligen tror att en avveckling av specialsjukhusen automatiskt medförde att det problemområde de skulle arbeta med försvann.

Hans Kåreland

läkare vid LRV specialvård, Salberga

Replik:

Får allt stöd de behöver för att kunna leva så normalt som möjligt

Normaliseringsprincipen formulerades under första hälften av 1960-talet och kom sedan att styra lagstiftningen inom omsorgerna om utvecklingsstörda. Den innebar kort och gott att utvecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna skulle få allt det stöd de behöver för att kunna leva under så normala förhållanden som möjligt. Det gav en omedelbar effekt på ökat stöd till föräldrar, utbildningskolor för barnen och dagcentra för vuxna. Och i andra hand en successiv avveckling av anstalter inklusive specialsjukhus, trots kostsamma försök att förnya dessa med bl a moderna enplanspaviljonger för Salbergas del.

Riksdagen har sedan i lag helt enkelt

förbjudit att utvecklingsstörda bor på en anstalt. I och med utgången av detta år kommer alla en gång uppemot 200 anstalter vara avvecklade.

Regleras i LSS

Den positiva särbehandling som utvecklingsstörda, liksom andra personer med svåra funktionshinder behöver, regleras numera i Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Stöd och service ska ges i så integrerade former som möjligt. För dem som döms av domstol innebär det att de ska behandlas efter samma principer och i samma former som andra. Men domstolen skall då den fastställer straffet ta

hänsyn till utvecklingsstörningen – skyddstillsyn och böter skall komma i fråga i första hand. Den som har vad som anges som kvalificerade former av utvecklingsstörning får inte dömas till fängelse. Enbart utvecklingsstörning kan inte motivera rättspsykiatrisk vård.

Regeringen konstaterade i prop 1996/97:156 att utvecklingsstörda sällan döms till fängelse. Då det förekommer bör särskild hänsyn tas till de behov som kan uppkomma. Kriminalvårdsstyrelsen ställde sig positiv till detta och anger att om antalet skulle öka bör särskilda enheter inrättas.

Karl Grunewald

f medicinnalråd, Saltsjö-Duvnäs

Likörpraliner ger utslag vid polisens alkotest

Det är inte ovanligt att misstänkta rattfyllerister hävdar att deras berusning beror på annat än intag av alkoholhaltiga drycker, exempelvis hostmedicin eller andra läkemedel [1]. Nyligen påstod en kvinna att hennes blodalkoholkoncentration berodde på intag av två påsar Fazer likörfyllda chokladpraliner (Fazer AB Solna). Gränsen för

rattfylleri är numera 0,2 promille (mg/g) alkohol i helblod (4,5 mmol/l) eller 0,10 mg per liter utandningsluft. Vi har undersökt om det är möjligt att uppnå någon alkoholhalt i blod eller utandningsluft genom intag av likörpraliner.

Alkoholmängden i likörpralinerna kontrollerades först genom gaskromatografisk analys [2]. Likörpraliner (fyra

olika smaker) analyserades genom att innehållet (ca 2 ml) överfördes till en 50 ml mätkolv som fylldes med vatten. Lösningarna analyserades med gaskromatografisk metod där detektionsgränsen var 0,01 promille [3]. Resultaten visade att innehållet i en likörpralin var 0,2 g ren etanol eller 10 viktsprocent. En förpackning innehåller ca 14 prali-

Turkarna var inte påtänkta då

Tabell I. Skattning av blodalkoholkoncentration (promille) genom bestämning av alkoholhalten i utandningsluften. Tre försökspersoner åt två Fazer likörpraliner motsvarande intag av 0,4 gram ren alkohol.

Tid i minuter efter intag av två praliner	Person 1 promille	Person 2 promille	Person 3 promille
1,0	0,53	0,64	0,87
2,5	0,19	0,20	0,24
4,0	0,09	0,07	0,09
6,0	0,06	0,02	0,04
7,0	0,03	0,01	0,01
10,0	0,00	0,00	0,00

ner (95 g), vilket ger ett totalt innehåll av 2,8 g ren etanol. Som jämförelse kan nämnas att 33 cl lättöl (2,1 volymprocent) innehåller 5,5 g ren etanol. En person måste äta ca 30 likörpraliner motsvarande två förpackningar för att förtä lika mycket alkohol som finns i en flaska lättöl. Vi bedömer att det inte är möjligt att äta sig rattfull genom kopiösa mängder likörpraliner, eftersom en vuxen person kan eliminera 0,1 g ren alkohol per kg kroppsvikt varje timme [4]. Den lilla alkoholmängden i 14 praliner (2,8 g etanol) metaboliseras inom ca 30 minuter.

För att kontrollera om likörpraliner gav positivt utslag i ett alkoholutandningstest fick tre försökspersoner äta två praliner och under tio minuter sedan blåsa i ett kvantitativt alkoholutandningsinstrument BAC DataMaster (National Patent Analytical Systems, Mansfield, Ohio, USA), vilket bygger på infraröd teknik. Samtliga försökspersoner erhöll positiva resultat efter en minut (0,53, 0,64 och 0,87 promille), men efter 10 minuter var alkoholen helt borta ifrån munhålan.

Kan ge utslag

Således kan likörpraliner ge utslag vid polisens alkotest om pralinerna intas strax före provtagningen. Enligt polisens bestämmelser för utförande av alkoholutandningsprov måste dock ett positivt sållningsprov alltid verifieras

Alltid dubbelt radavstånd!

Samtliga manus, även korta inlägg i debatt- och korrespondensspalterna, skall vara utskrivna med minst dubbelt radavstånd och max 25 rader per sida.

med s k bevisprov på polisstationen. Bevisprovet får tas tidigast 15 minuter efter det att den misstänkte har anträffats och vederbörande får inte röka, snusa, äta, eller dricka något under observationstiden.

Tabell I visar att det inte föreligger någon risk för att erhålla falskt positiva resultat i det avgörande alkoholutandningsprovet, eftersom alkohol i munslemhinnan försvinner inom 10 minuter.

Vår slutsats är således att det inte är möjligt att uppnå gränsen för rattfylleri (0,2 promille i blod) genom intag av Fazer likörpraliner, men det är möjligt att erhålla ett positivt alkoholutandningsprov, s k sållningsprov om detta utförs strax efteråt.

Lotta Hylén

biomedicinsk analytiker,
A W Jones
laborator,
rättskemiska avdelningen,
Universitetssjukhuset,
Linköping

Referenser

1. Jones AW Top ten defence challenges among drinking drivers in Sweden. *Med Sci Law* 1991; 31: 229-38.
2. Jones AW, Schubert J. Computer-aided headspace gas chromatography applied to blood-alcohol analysis; Importance of on-line process control. *J Forensic Sci* 1989; 34: 1116-27.
3. Jones AW. Limits of detection and quantitation of ethanol in specimens of whole blood analyzed by headspace gas chromatography. *J Forensic Sci* 1991; 36: 1277-9.
4. Jones AW. Inter-individual variations in the disposition and metabolism of ethanol in healthy man. *Alcohol* 1984; 1: 385-91.

I en intervju i *Läkartidningen* 6/99 med »Johnte» Dymling påstås att Abdera är en *turkisk* stad, ett påstående som illustrerar den bristfälliga klassiska bildningen hos dagens skribenter. Abdera grundades enligt legenden av Herakles till minne av hans vän Abderos, som blivit uppäten av kung Diomedes' människoätande hästar. Staden låg i Thrakien vid Egeiska havets norra kust, som fortfarande är grekisk mark.

Idag ligger där en stad med namnet Avdhra.

Klimatet ansågs då menligt inverka på invånarnas förstånd, och de blev dummare än andra människor. De angreps bl a av en psykisk farsot, kallad abderitiskt patos, som tog sig uttryck i att de gick omkring och skrek och gestikulerade åt varandra hela dagarna. Hippokrates sägs en tid ha bott i staden och förgäves försökt bota denna åkomma.

Ett symptom på abderiternas megalomana dumhet var att de byggde en jättefontän föreställande Poseidon omgiven av nereider, tritoner och delfiner, som skulle spruta vatten åt olika håll. Tyvärr hade man räknat fel på vattentillförseln som bara räckte till litet dropp ur näsborrarna, så att havsguden och hans följe såg snuviga ut. Några turkar var inte påtänkta vid den tiden, och inte heller idag är området turkisk mark. Den lärde Alf Henriksson har förtalt om legenden i sin förträffliga uppslagsbok *Hexikon*.

Nils Brage Nordlander
med dr,
Uppsala

Max 400 ord i korrespondensspalten!

Till »korrespondens» välkomnas korta inlägg (högst 400 ord – vilket motsvarar 2 700 tecken plus högst fem referenser), i två exemplar och med dubbelt radavstånd.

Redaktionen förbehåller sig rätten att rubricera och förkorta inlägg. För att påskynda publiceringen sänds normalt inget korrektur till författaren. Ange dock alltid titel, adress och telefonnummer där vi kan nå skribenten. Kontakta redaktionen innan manus sänds med e-post.